

самоорганізації (самостійного розподілу часу на виконання самостійної роботи, визначення та розподіл цілей за рівнем складності завдань, часу на виконання); самостійного вибору форм, методів та засобів виконання самостійної роботи; самоаналізу та самоконтролю отриманих результатів виконаної самостійної роботи; саморозвитку та самоформуванню [4].

Список використаних джерел:

1. Буряк В. К. Керування самостійною роботою / В. К. Буряк // Вища школа. – 2001. – № 4/5. – С. 16-22.
2. Васильєва М.П. Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого навчального закладу / М.П. Васильєва // Вісник Дніпроп. ун-ту економіки та права умені А. Нобеля. Серія : Педагогіка і психологія. – Дніпропетровськ, 2011. – Вип. 2 (2). – С. 14-20.
3. Євдокимов В. І. Підготовка вчителя в умовах євро інтеграції : навч. посіб. / В. І. Євдокимов, Г. Ф. Пономарьова, Л. Д. Покроєва. – Х. : ХОНМІБО, 2006. – 204 с.
4. Мороз В. Д. Самостійна навчальна робота студентів : монографія / В. Д. Мороз. – Х. : ХМК, 2003. – 63 с.
5. Шимко І. М. Дидактичні умови організації самостійної навчальної роботи студентів вищих навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Шимко І. М. – Кривий Ріг, 2003. – 20 с.

Бахов І.С.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри іноземних мов,
Міжрегіональна Академія управління персоналом*

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ДЕТЕРМІНАНТИ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ В КАНАДІ В КІНЦІ ХХ СТОЛІТТЯ

Ідеї мультикультуралізму поки не знаходять достатньо ефективного відображення в теорії і практиці вітчизняної педагогічної освіти. Недостатньою залишається відповідна підготовка педагогів у цьому напрямку, і не в повній мірі використовується зарубіжний досвід у цій сфері.

Наукове осмислення і використання досвіду Канади у підготовці вчителів до діяльності в полікультурному освітньому середовищі в зв'язку з цим є цілком актуальним. Канада, як і Україна, вирішує у сфері освіти непрості проблеми, викликані федеральним державним пристроєм і багатоетнічним складом населення.

Педагогічна освіта в Канаді значною мірою орієнтована на ідеї мультикультуралізму. Ця країна є одним зі світових піонерів і лідерів у питаннях організації полікультурної педагогічної освіти. Вивчення педагогічної освіти в Канаді може сприяти реалізації ідей мультикультуралізму при підготовці вчителів в українській системі освіти. Аналіз та облік канадського досвіду може сприяти тому, щоб Україна у модернізації вищої освіти уникла багатьох помилок і неправильних рішень.

Необхідність вдосконалення підготовки вчителів до діяльності в багатокультурному і багатоетнічному середовищі, недостатня розробка відповідних теоретико-методологічних основ, науково-практична цінність рішення відповідних проблем в Канаді визначили тему даної публікації.

Окремі аспекти освіти Канади розглянуті у працях авторів: з питань освітньої системи Канади (P. Axelrod, S. Davies та ін.), з питань педагогічної освіти (J. Bradley, T. Carson, L. Hargreaves, та ін.), полікультурна і міжкультурна освіта (J. H. Esling, R. Ghoch, R. Goltz, J. Gummins, та ін.), проблеми навчання іммігрантів (R. Hirabayashj, Sh. Shamy та ін.), особливості білінгвального навчання (L. Carrol, A. Duffy, K. Hill, K. Nakuta, M. Lupul, S. Majhanovich, та ін.)

Основні концепції і теорії методологічного характеру, що складають основу досліджуваної проблеми включають концепції мультикультуралізму і полікультурної освіти (Г. Д. Дмитрієв, Б. Л. Вульфсон, О. М. Джуринський, Л. Л. Супрунова, J. Banks, J. Badets, J. V. Berry, R. W. Bibby, J. Cummins, R. Garcia, P. Gorsky, C. Grant, L. Lippmann, M. Lupul, S. Nieto, R. J. Samuda, та ін.), ідеї етнокультурної педагогічної освіти (Г. Н. Волков, В. Н. Галяпіна, О. Д. Мукаєв, Г.Ф. Хасанов та ін.), виховання толерантного педагога (А.Г. Асмолов, С.К. Бондирєва, Д. В. Колесов, В. С. Собкін та ін.).

Розвиток педагогічної освіти в багатонаціональній і поліетнічній Канаді відбувається в умовах становлення нової моделі громадянського полікультурного суспільства, усвідомлення неефективності моделі асиміляції в освіті, переходу від бікультурності до полікультурної шкільної політики, пошуку цивілізованого діалогу для вирішення за допомогою освіти міжкультурного конфлікту між англо- та франкомовними громадами; врахування освітніх інтересів усіх етнокультурних груп, розгляду їхніх культур як частин канадської національної ідентичності.

Реформування законодавчої та науково-методичної бази педагогічної освіти в Канаді означає визнання і підтримку освітньої стратегії залучення до культурної спадщини та традиційних цінностей етнокультурних груп; збереження національних культур; відмова від етнічної дискримінації в сфері освіти; повне і рівне право всіх національних меншин на освіту та розвиток власної культур; впровадження стандартів, програм та методів навчання мультикультурного типу; співпраця студентів і педагогів, представників громадськості на основі міжкультурного діалогу [5].

Система, програми та методи педагогічної освіти в Канаді передбачають коригування державної політики, спрямованої на підвищення престижу вчительської професії; збагачення освіти полікультурним змістом на різних рівнях підготовки; відображення полікультурного аспекту у вимогах до фахівців педагогічного профілю; наявність полікультурного блоку в програмах підготовки вчителів; підготовку за білінгвальними навчальними програмами; проведення обов'язкової педагогічної практики в багатоетнічних класах; оволодіння вміннями та навичками педагогічної роботи в етнічно- і культурно диверсифікованому середовищі через систему наставництва [1].

Поштовхом до політики мультикультуралізму у сфері освіти, в тому числі і педагогічній, виявилися наміри уряду Канади передусім пом'якшити історично

сформовані напружені суперечності між двома основними титульними етносами – англо- і франко-канадцами, які загрожують конфліктами і розколом країни.

Важливим етапом генезису державної політики мультикультуралізму виявилися результати призначеної федеральним урядом Королівської Комісії [1], яка взялася за вивчення питань збільшення етнокультурної диверсифікації канадського суспільства, і формулювання пропозицій для можливого вирішення відповідних проблем зважаючи на рівність двох титульних націй, беручи також до уваги інтереси інших етнічних громад.

На слуханнях Комісії були проголошені цінність культурного плюралізму, необхідність діалогу між англomовною громадою і франкофонами.

У документах Комісії містилося також визнання, що існує не лише проблема взаємин двох титульних націй. Були озвучені думки, що важливо враховувати і інтереси інших етнокультурних груп, відзначалася безперспективність політики асиміляції етнокультурних меншин. Комісія закликала впроваджувати ідеї плюралізму у діяльність соціальних структур та освітні програми, звернулася із закликом до громадян брати участь у громадському житті та освіті на базі розвитку етнокультурного різноманіття, рухи до єдності нації – «канадської сім'ї». Була обґрунтована і запропонована модель багатонаціонального громадянського суспільства, заснованого на засадах визнання та заохочення етнокультурних відмінностей і розвитку діалогу між усіма етнічними громадами.

Реформи державного устрою дозволили здійснити в Канаді на федеральному рівні перехід до політики культурного різноманіття в педагогічній освіті. Було ухвалено низку законодавчих актів, які обґрунтовували подібну динаміку: Закон про імміграцію (1976) [2], Акт мультикультуралізму (1982) [8], Акт по мультикультуралізму (1986) [3], Звіт по реалізації політики мультикультуралізму (1997) та ін.

В державних документах, що регулюють розвиток педагогічної освіти, сформульовано загальні принципи мультикультуралізму; декларується необхідність збереження та інтеграції цінностей «культурної спадщини» (cultural heritage) автохтонів і нащадків, які прибули в Канаду до початку ХХ століття; проголошуються рівні права в освіті «нової імміграції», так званих «явних меншин» (visible minorities); визначається ключова роль навчальних закладів у реалізації ідей мультикультуралізму. У цих документах зазначено, що освіта має сприяти навчанню школярів розуміти і зберігати культури тих етнічних груп, до яких вони належать [4].

На тлі мінливого національного складу канадського суспільства в країні виникла й одержала конституційну підтримку ідея багатомовної культури, особливість якої полягає в тому, що, визнаючи расову й культурну різноманітність своїх громадян, канадське суспільство гарантує їм волю, рівність і повагу до їхнього національно-культурного самовираження, що практично закріплено в навчальних програмах більшості канадських провінцій.

В офіційних документах підкреслюється, для того, щоб зробити суспільство більш демократичним, педагогічна освіта в ХХІ столітті має

допомагати студентам незалежно від раси, етнічної групи та статі розвивати знання, думки та вміння, необхідні для того, щоб діяти в рамках полікультурного суспільства [5]. Рівність в педагогічній освіті визначено як право громадянина отримувати освіту незалежно від його расової, релігійної, етнічної та культурної спадщини.

У педагогіці Канади сформувалася стійка парадигма полікультурної освіти, яка несе в собі позитивний заряд. Теоретики полікультурної освіти обґрунтовують мету, зміст, пріоритети такої освіти: відмова від етноцентризму; усвідомлення цінності культур усіх етнічних груп для канадської ідентичності; розвиток особистості поза расових, етнічних стереотипів освіти (R. Ghoch, J. Gummins, R. Jakobson, D. Dragasevic) [6].

Відповідно визначається проблематика навчання іммігрантів (A. Kobayashi, Sh. Shamy), аргументується орієнтація на білінгвальне навчання (M. Lupul, S. Majhanovich, S. Schelter) [7].

Можна зробити висновок, в офіційних документах в дусі мультикультуралізму трактується громадянське, моральне виховання канадців. Головними цілями проголошені рівність доступу, рівність можливостей, культурний плюралізм в освіті. Рівність доступу до освіти розглядається як відсутність бар'єрів, спричинених мовними, расовими, фізичними або ментальними особливостями. Рівність освітніх можливостей передбачає, що якість навчання не повинна погіршуватися залежно від етнокультурної приналежності учнів.

Список використаних джерел:

1. A. Davidson Dunton, André Laurendeau, Jean-Louis Gagnon. Royal Commission on Bilingualism and Biculturalism. 1967-1970. <http://epe.lac-bac.gc.ca/100/200/301/pco-bcp/commissions-ef/dunton1967-1970-ef>
2. Immigration Act, 1976. <http://www.pier21.ca/research/immigration-history> Date of view : 12.05.2015
3. Canadian Multiculturalism Act R.S.C. 1985, c. 24 (4th Supp.) Current to May 26, 2013. Published by the Minister of Justice. <http://laws-lois.justice.gc.ca> Date of view : 12.05.2015
4. The declaration of cultural independence. Department of Education, New York 1991. // In the book: The Columbia documentary history of race and ethnicity in America. By Ronald H. Bayor. – Columbia University Press, 2004. – 1001 p. (p. 877).
5. Multiculturalism and the Canadian Constitution. Edited by Stephen Tierney UBC Press, 2007 Library and Archives Canada Cataloguing in Publication. UBC Press The University of British Columbia, Vancouver, BC. www.ubcpress.ca. Date of view : 10.05.2015
6. Diane Dragasevic. The Canadian Ethnocultural Council and Evolving Multiculturalism. Canadian Ethnic Studies, Vol. 43-44, No 3-1, 2011-2012. pp. 227-234 / 10.1353/ces.2011.0050 <http://muse.jhu.edu> Date of view : 10.05.2015
7. Kobayashi, Audrey (1993), Multiculturalism: Representing a Canadian Institution, in Duncan, James S. Duncan, David Ley, Place/culture/representation. Routledge, 1993. 341 p. (pp. 205-206)
8. Canada, Constitution Act, 1982, Schedule B to the Canada Act, 1982 (U.K., 1982, C. 11).